

USA och kommunismen

Sv.T. har med ensamrätt för Sverige beretts tillfälle att publicera denna artikel av den amerikanske bitr. utrikesministern Eugene V. Rostow. Är kommunismen ett enhetligt begrepp? Är ideologien eller traditionell nationalism drivkraften i de kommunistkontrollerade staternas politik? Med utgångspunkt från dessa frågeställningar analyserar förf. den amerikanska utrikespolitiken. Fred och avspänning är USA:s främsta syften. "Vi strävar", säger mr. Rostow, "efter en värld, i vilken varje land kan realisera sina egna målsättningar. Den stabilitet vi eftersträvar innebär inte ett stelt bevarande av status quo utan frihet för varje folk att gripa sig an med det slags social förändring som det anser passa dem bäst."

Kommunismen är inte en kraft med konstant intensitet i världspolitiken. Men icke förty är det en kraft. Samspelet mellan ideologi och nationalism har varit en av de grundläggande faktorerna under de senaste femtio åren, kanske särskilt i den utvecklingsprocess som krävt ett större och fortsatt intresse i världspolitiken från Förenta staternas sida.

Vad är den kommunism, som USA måste räkna med i sin utrikespolitik? Är det en specifik doktrin eller en grupp närbesläktade doktriner? Eller är kommunism ett alltigenom vilseledande ord, vars användning för att identifiera ett antal olika tendenser ger intryck av en falsk enighet mellan vissa protestfenomen, som egentligen inte har något gemensamt? Vilket samband finns det mellan den moderna kommunismen och de klassiska definitionerna?

När vi talar om kommunister, menar vi då bara disciplinerade medlemmar i de många kommunistpartierna? Eller borde begreppet också appliceras på t.ex. anarkister av den gamla skolan, som först och främst är intresserade av våld och destruktion för dess egen skull?

Hur bör den kommunistiska idén appliceras på den brokiga mångfald sekter och ismer, som kommunisterna producerat — titoism, castroism, maoism, revisionism, dogmatism och andra liknande irrläror? Somliga drar av denna mångfald slutsatsen, att ideologin är något irrelevant. De fortsätter att betrakta staterna i den kommunistiska världen väsentligen som efterföljare till de

kunga- och kejsardömen, som på 1800-talet behärskade samma områden.

Å andra sidan vet vi, att den kommunistiska ideologin varit ett användbart verktyg för de väl samstämda och världsomfattande propagandakampanjer, som vi alla känner så väl till. Och ofta är denna ideologi ursprunget till de organiserade ansträngningarna att vidmakthålla olika grader av våld och oro, avsedda att underminera vad som håller samman de samhällen som utsättes för angrepp. Därför tenderar vissa människor att betrakta kommunismen uteslutande som en ideologisk rörelse, som fullständigt eller nästan fullständigt utplånat de nationella intressena i de kommunistkontrollerade länderna.

Det är uppenbart, att realiteterna och de slutsatser vi måste dra av dem ligger någonstans emellan dessa två extremer. Politiken i de kommunistkontrollerade staterna innehåller element av både ideologi och traditionella nationella intressen i olika kombinationer. Vi kan helt enkelt säga, att samtidigt som ett kommunistiskt land i många avseende liknar vilken annan nationalstat som helst är det också ett land under kontroll av ett kommunistiskt parti — ett parti som i högre eller lägre grad förblir sammanlänkat med andra kommunistpartier i världen och som en konsekvens därav tvingas att anpassa sig till ett visst mönster.

Nationalism och internationalism

Nationalism och internationalism är båda relevanta teman i de kommunistiska

staternas politik, men i varierande kombinationer. När allt kommer omkring sänder både Sovjetunionen och Kommunistkina, trots all rivalitet, hjälp till Nord-Vietnam. Och detta gör även många av kommunistländerna i Östeuropa. Hjälp till Nord-Vietnam från Sovjetunionen och länderna i Östeuropa är ett utslag av ideologi. Den kan inte gärna förklaras med tal om nationella intressen för Sovjetunionen eller Östeuropa. Av skäl, som är liknande men inte helt och hållet parallella, försvagar Sovjetunionen utsikterna till fred i Mellersta östern genom sina vapensändningar.

Hur bör vi då förhålla oss till stater, i vilka både traditionell nationalism och ideologi har ett kombinerat inflytande, vardera på gott och ont? Å ena sidan måste vi inse, att 1800-talets normer för utrikespolitik och internationell rätt, som uteslöt ideologin, inte gärna ensamma kan styra kommuniststaternas uppträdande. Dessa normer passar inte i en situation med ständiga angrepp av olika slag och på många skilda nivåer — en situation som karaktäriseras av skymfer, subversion, fruktan och osäkerhet.

Å andra sidan förkastade vi inledningsvis tanken att USA:s utrikespolitik skulle vara liktydig med ett ideologiskt korståg mot kommunismen i sig. Vad president Truman grundlade och hans tre efterföljare har fortsatt var en politik, som inte baserades på ideologiskt motstånd mot kommunismen utan tog sikte på att bevara våra egna nationella intressen och maktbalansen. Det är ett nytt

fredssystem, som byggts upp på ruinerna av det gamla, ett system genom vilket vi och våra allierade kunde uppnå jämvikt och avspänning mellan kommunistiska och icke-kommunistiska stater.

Fredens mål

Under tjugo års tid har varken våra ord eller vår politik givit det ringaste belegg för illusionen, att Amerika är allsmäktigt. Ingen har drömt om att omindetgöra den ryska revolutionen eller om att erövra Kina. Vad USA har strävat efter — och endast använt begränsad makt för att uppnå — är ett accepterande av ett rättssystem, ett organiserat och accepterat mönster för fred.

Endast ett sådant stabiliserat fredssystem kan tillåta oss och andra fria nationer att fullfölja en politik som leder till socialt och ekonomiskt framåtskridande. Som ett första resultat av denna grundläggande förutsättning erkände vi, att försök att få till stånd en allmän jämvikt med hjälp av våld, dvs. genom aggressionshandlingar, inte kan tolereras.

Men de som ser utvecklingen efter andra världskriget endast som en det kalla krigets historia, missar poängen.

Förenade staternas inledande svar på de krav som världspolitikens efterkrigsmönster uppställde återspeglade speciella aspekter från vår egen historiska erfarenhet. Vi önskade t.ex. knyta våra förhoppningar för framtiden till FN och stödja den nya världsorganisationen. Vi önskade också fortsätta våra förbindelser från krigstiden med det ryska folket

och Sovjetunionen. Det fanns ett praktiskt medvetande i USA om Sovjetunionens betydelse och respekt för dess makt. Vi hade börjat förstå, att världsfredens framtid skulle bero på relationerna mellan de båda efterkrigsgiganterna, och att ett unikt slags förhållande, en unik ömsesidig ansvarighet, band samman de båda nationerna. Den allmänna opinionen i USA har alltid varit positivt inställd till ett gott förhållande till Sovjetunionen.

Vi var — och är — motståndare till aggressiv kommunism och medvetna om dess utbredning. Men under andra världskriget och omedelbart efteråt fanns det vissa sentimentala illusioner beträffande denna fråga. Det var därför inte förvånande, att många amerikaner 1945 hade en vision av en fredlig framtid, som byggde på det nya FN och Sovjetunionens samarbete inom världsorganisationen. Dessa förhoppningar gäckades snart av en kommunistisk expansionspolitik, som hotade freden och stabiliteten i världen.

Att våra första förhoppningar om samarbete med Sovjetunionen hade omindetgjorts, var inte skäl nog för USA att överge sin önskan att tillsammans med sina allierade försöka finna en grundval för samarbete med Sovjetunionen. Naturligtvis motsatte vi oss de kommunistiska ansträngningarna att utvidga vad Winston Churchill först kallade järnriddån. Men vi försökte inte intervensera på andra sidan denna linje. Och fast vi idag är beslutna att slå tillbaka aggressionen i Syd-Vietnam, har vi inga avsikter mot

det politiska system, som finns i Nord-Vietnam.

President Johnson ser våra relationer till Sovjetunionen och i synnerhet till Kommunistkina som de dominerande problemen för vår utrikespolitik. Han har påpekat följande: "Sedan 1945 har vi motsatt oss kommunistiska försök att få till stånd en kommunistdominerad värld. Vi gjorde det på grund av att vår övertygelse och våra intressen krävde det; och vi skall fortsätta att göra det. Men vi har aldrig sökt strid eller önskat tillintetgöra Sovjetunionen; vi har i själva verket i stället försökt att öka vår kunskap om och vår förståelse av det ryska folket, med vilket vi delar en gemensam känsla för livet, kärlek till musik och diktning och en känsla för landets enorma möjligheter. Vår nödvändiga uppgift är denna: att försöka ta tillvara varje möjlighet till överenskommelse, som kan tänkas vidga — det spelar ingen roll hur obetydligt den är eller hur sakta det hela kan gå — utsikterna för samarbete mellan Förenta staterna och Sovjetunionen. Hela världen och, tror jag, bägge nationerna skulle få glädje av ett sådant samarbete."

Försvar och försoning

Samma jämviktsprinciper och sökande efter endräkt gäller för våra relationer till de asiatiska kommunisterna. Liksom i Europa är USA:s politik i Asien inte bara inriktad på försvar utan lika mycket på försoning. President Johnson föreslog för tre år sedan, att USA skulle vara be-

rett att tillhandahålla en miljard dollars för ett nytt utvecklingsprogram för ett fredligt Sydostasien, inklusive Nord-Vietnam. Detta fortsätter att vara vår politik.

Vi är övertygade, att kommunismen inte behöver vara framtidsvägen i Asien. Vi är beredda och vi är övertygade om att de fria staterna i Asien är beredda att låta denna utmaning prövas i praktiken genom fredlig tävlan.

Hittills har ledarna i Kommunistkina, den dominerande asiatiska kommuniststaten idag, fruktat och förkastat tanken på en tävlan mellan idéerna. På sin vakt mot kontakter och utbyten har de försökt att isolera det kinesiska fastlandet från varje inflytande utifrån, allt medan de basunerat ut den uppenbarade sanningen om sitt eget system över hela världen.

Vi skulle vilja se ett slut på denna isolationistiska och exklusiva attityd i Asien, på samma sätt som den steg för steg har ändrats i Europa. Vi har på senare tid föreslagit ett antal olika vägar, på vilka vi och folket i Kommunistkina skulle kunna mjuka upp de spänningar, som finns mellan våra båda länder.

Dessa initiativ från vår sida har alla starkt förkastats. Det är emellertid vår förhoppning, att de murar som kineserna vaktat med så stark beslutsamhet en dag skall börja vittra sönder på deras sida, precis som vi själva har skjutit åt sidan murar som en gång fanns i vår politik. Detta kan börja inträffa inte bara i Kommunistkina utan också på andra håll i

det kommunistiska Asien, om vi får till stånd en säker och rättvis fred i Vietnam.

Detta är alltså de kommunistiska världarna och en kortfattad beskrivning över USA:s politik mot dem. Vad Förenta staterna strävar efter — i Europa, i Mellanöstern och i Asien — är ett gemensamt accepterande av freden och tanken på avspänning. Vi strävar efter en värld, i vilken varje land kan realisera sina eg-

na målsättningar. Den stabilitet vi eftersträvar innebär inte ett stelt bevarande av status quo utan frihet för varje folk att gripa sig an med det slags social förändring som det anses passa dem bäst. Vår approach är nationell, pluralistisk och pragmatisk — inte ideologisk eller universalistisk. De hjälpmedel vi använder vilar på en realistisk uppskattning av gränserna för vår makt. Det är en fredspolitik och endast en fredspolitik.

AKADEMISK FRIHET

Det gängse felbedömandet av studentens villkor skall förvisso högljutt reagera mot varje tanke på någon slags effektiv akademisk custodia morum. Den akademiska friheten är sakrosankt, själva ordet har en betagande klang. Men ej sällan har den fått kasta ett försonande skimmer över tuktlösheten och överdådet.

Biskop Yngve Brilioth i Svensk Tidskrift 1938